

УДК 336.77.067

JEL Classification G21

[https://doi.org/10.31498/2225-6725.1\(39\).2024.312525](https://doi.org/10.31498/2225-6725.1(39).2024.312525)© Мавріна М.І.¹, Долгальов А.В.²

КОНЦЕПЦІЯ РОЗРОБКИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ АДАПТИВНИХ КРЕДИТНИХ ПРОДУКТІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ РЕІНТЕГРАЦІЇ

M. Mavrina, A. Dolgalov. The concept of developing and implementing adaptive credit products to ensure the economic security of Ukrainian enterprises in the conditions of reintegration.

The concept of developing and implementing adaptive credit products to ensure the economic security of Ukrainian enterprises in the conditions of reintegration may include several key stages: analysis of the current state of the economy and the needs of enterprises; development of adaptive credit products; testing and improvement; implementation and dissemination; monitoring and updating. The object of the study is the process of crediting enterprises in the conditions of reintegration in the territories returned to the control of Ukraine. The main problem is the determination of effective lending mechanisms and conditions that can contribute to the recovery and development of business activities in the reintegration areas. The problem includes the analysis of economic security risks, economic benefits, as well as the development of strategies to minimize failures and attract investments. The study found that effective crediting requires strengthening the adaptation of financial instruments to the needs of reintegrated regions and the creation of special financial products. The results include the concept of development and implementation of adaptive credit products to ensure the economic security of Ukrainian enterprises in the conditions of reintegration. The scientific significance of this study lies in the development of theoretical and practical recommendations that can be used, to support the stability and development of the economy of the reintegrated territories. rather complex and important task and requires not only the analysis of a number of factors. Also, focus on studying international experience.

Keywords: economic security, reintegration; lending; credit; credit product, adaptive credit product.

Мавріна М.І., Долгальов А.В. Концепція розробки та впровадження адаптивних кредитних продуктів для забезпечення економічної безпеки підприємств України в умовах реінтеграції.

Концепція розробки та впровадження адаптивних кредитних продуктів для забезпечення економічної безпеки підприємств України в умовах реінтеграції може включати декілька ключових етапів: аналіз сучасного стану економіки та потреб підприємств;

¹ <https://orcid.org/0000-0001-9502-3317>

Мавріна Марина Ігорівна, старший викладач кафедри фінансів і банківської справи, к.е.н., ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Дніпро, Україна, mavrina_m_i@pstu.edu
Maryna Mavrina, Senior Lecturer of the Department of Finance and Banking, Candidate of Economic Sciences, SHEI «Pryazovskiy State Technical University», Dnipro, Ukraine

² <https://orcid.org/0009-0002-0127-767X>

Долгальов Андрій Володимирович, аспірант кафедри фінансів і банківської справи, ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Дніпро, Україна, dolhalov_a_v@aspirants.pstu.edu
Andrii Dolgalov, graduate student of the Department of Finance and Banking, SHEI «Pryazovskiy State Technical University», Dnipro, Ukraine

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted reuse, distribution and reproduction in any medium provided the original work is properly cited.

розробка адаптивних кредитних продуктів; тестування та вдосконалення; впровадження та поширення; моніторинг та оновлення. Об'єктом дослідження є процес кредитування підприємств в умовах реінтеграції на територіях, що повертаються під контроль України. Основною проблемою є визначення ефективних механізмів та умов кредитування, що можуть сприяти відновленню і розвитку підприємницької діяльності в районах реінтеграції. Проблема включає аналіз ризиків економічної безпеки, економічної вигоди, а також розробку стратегій мінімізації невдач і залучення інвестицій. Дослідження виявило, що ефективно кредитування потребує посилення адаптації фінансових інструментів до потреб реінтегрованих регіонів та створення спеціальних фінансових продуктів. Результати включають концепцію розробки та впровадження адаптивних кредитних продуктів для забезпечення економічної безпеки підприємств України в умовах реінтеграції. Наукова значущість даного дослідження полягає у розробці теоретичних та практичних рекомендацій, які можуть бути використані для підтримки стабільності та розвитку економіки реінтегрованих територій. Все це є досить складним і важливим завданням та вимагає не тільки аналізу ряду факторів. Але й зосередитись на вивченні міжнародного досвіду.

Ключові слова: економічна безпека, реінтеграція; кредитування; кредит; кредитний продукт, адаптивний кредитний продукт.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. У контексті реінтеграції територій, що повертаються під контроль України, існує значна проблема відновлення та стимулювання економічної діяльності. Одним з ключових аспектів цього процесу є кредитування підприємств, яке дозволить реалізувати потенціал регіонів, стимулювати відновлення інфраструктури та створення нових робочих місць. Основною проблемою є ідентифікація та розробка ефективних механізмів кредитування, що враховують специфічні ризики та можливості реінтегрованих регіонів.

Потрібна розробка науково-обґрунтованих підходів до кредитування в умовах високих ризиків та економічної невизначеності. В цьому може допомогти аналіз міжнародного досвіду. Вивчення досвіду країн, які зазнали подібних викликів може значно скоротити час для розробки та подальшого використання найкращих практик для України.

Розв'язання цієї проблеми має наукове та практичне значення, оскільки воно сприяє стабілізації та розвитку економіки регіонів, що переживають процес реінтеграції, і в цілому сприяє економічному відродженню країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження та публікації, що стосуються потенціалу кредитування підприємств у пост

конфліктних реінтегрованих регіонах України, зосереджуються на кількох ключових аспектах.

По-перше, це загальний контекст відновлення. За даними Brookings, ключовим є лідерство України у встановленні пріоритетів для реконструкції та реалізації, з акцентом на прозорості фінансового управління та незалежних механізмах контролю. Важливість координації між донорськими країнами та установами підкреслюється як критичний аспект успішної реконструкції [1].

Економічні збитки та відновлення: Згідно з даними World Bank, загальна вартість збитків та втрат через війну становить \$252 мільярди, а вартість реконструкції та відновлення може перевищити \$349 мільярдів [2]. Це підкреслює масштаб викликів та потреб у фінансуванні, які можуть стати основою для розробки кредитних продуктів.

Дослідження, опубліковане на платформі VoxUkraine, вказує на необхідність зміцнення місцевого врядування, що може забезпечити ефективніше впровадження відновлювальних проектів. Центральний уряд має зіграти координаційну та підтримуючу роль, зокрема, створюючи спеціалізовані установи для технічної допомоги місцевим органам влади [3].

CIRE підкреслює роль приватного сектору у відновленні, вказуючи на необхідність стимулювання місцевого ринку та уникнення залежності від донорської допомоги. Приватний сектор може внести значний вклад у економічне відродження, особливо через розвиток малих та середніх підприємств [4].

Ці дослідження надають важливу інформацію для розуміння поточних потреб та викликів, з якими стикаються підприємства в реінтегрованих регіонах, і вказують на значення міжнародної підтримки та належного фінансового планування для успішного відновлення.

Виділення невирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. У контексті дослідження, деякі важливі аспекти проблеми залишаються невирішеними і вимагають подальшого аналізу та

дослідження. Через історичні проблеми з корупцією в Україні, існує значний ризик щодо використання кредитних ресурсів не за призначенням. Це може включати недостатню прозорість використання фінансів та слабкість правової системи у захисті прав кредиторів.

Але найважливішим є розробка та впровадження адаптивних кредитних продуктів. Необхідно розробити фінансові інструменти, які відповідають специфічним умовам та потребам реінтегрованих регіонів, включаючи врахування місцевих ризиків та можливостей.

Ці невирішені аспекти вимагають комплексного підходу та співпраці між урядовими агенціями, міжнародними донорами, місцевими громадами, та приватним сектором для розробки ефективних стратегій відновлення та стабілізації економіки в реінтегрованих регіонах.

Мета статті. Розробка та впровадження адаптивних кредитних продуктів для підприємств у реінтегрованих регіонах України, що враховують специфічні ризики та потреби цих територій потребує аналізу специфіки реінтегрованих регіонів: Вивчення економічного стану, потреб та особливостей підприємницького середовища в реінтегрованих регіонах для ідентифікації ключових факторів, які впливають на кредитування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження фокусується на розробці та впровадженні адаптивних кредитних продуктів для забезпечення економічної безпеки підприємств у реінтегрованих регіонах України. Треба зазначити, що у даному дослідженні під поняттям реінтеграція мається на увазі відновлення територій, які повертаються під контроль держави, до її правового, соціального та економічного простору. Це включає відновлення державного управління, економічної діяльності, соціальних інститутів та інфраструктури. Реінтегровані території – території, які були тимчасово окуповані чи під контролем незаконних збройних формувань, але були повернені під контроль держави. У контексті України це, зокрема, частини Донецької та Луганської областей, а також Кримський півострів у майбутньому.

Концепція розробки та впровадження адаптивних кредитних продуктів для забезпечення економічної безпеки підприємств України в умовах реінтеграції може включати декілька ключових етапів, які зображено на рис. 1.

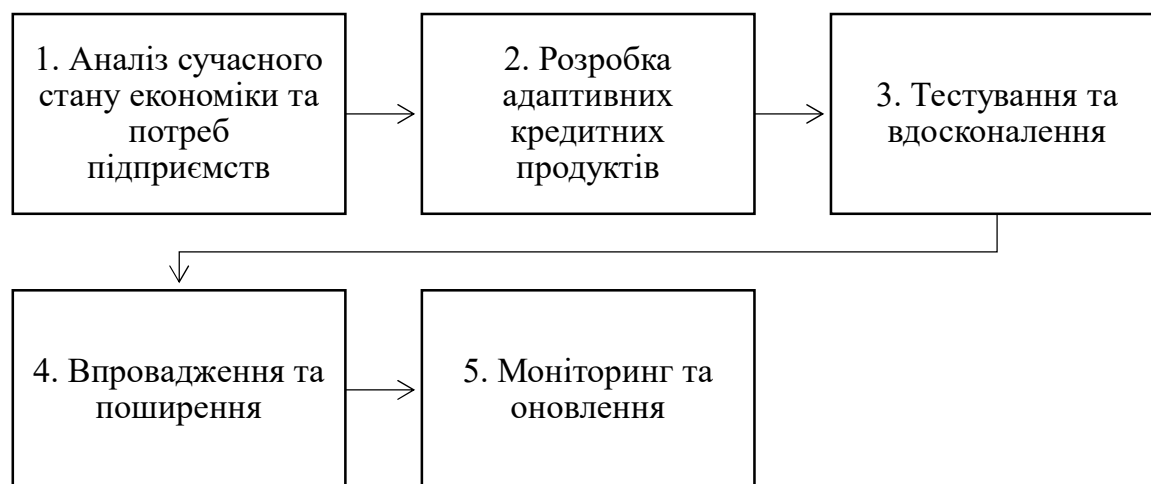

Рис. 1. Етапи розробки та впровадження адаптивних кредитних продуктів для забезпечення економічної безпеки підприємств

Перший етап – це аналіз сучасного стану економіки та потреб підприємств. Спочатку необхідно провести детальний аналіз економічної ситуації в Україні та визначити специфічні потреби підприємств у фінансуванні та кредитуванні. Другий етап – розробка адаптивних кредитних продуктів. На основі отриманих даних потрібно розробити адаптивні кредитні продукти, які враховуватимуть специфічні потреби та обмеження підприємств в умовах реінтеграції. Ці продукти можуть включати гнучкі умови погашення кредитів, низькі відсоткові ставки, грантоване фінансування тощо. На третьому етапі потрібно проводити тестування та вдосконалення. Після розробки кредитних продуктів вони повинні бути піддані тестуванню на пілотних проектах або в обмеженому масштабі. Результати тестування допоможуть виявити потреби вдосконалення та адаптації продуктів. Четвертий етап – впровадження та поширення. Після успішного тестування адаптивні кредитні продукти можуть бути впроваджені на ринку та активно просуватися серед підприємств. Це може включати інформаційні кампанії, співпрацю з фінансовими установами та урядовими органами для підтримки цих продуктів. Останній п'ятий етап – моніторинг та оновлення. Після

впровадження важливо здійснювати систематичний моніторинг ефективності кредитних продуктів та реагувати на зміни у економічному середовищі та потреби підприємств шляхом оновлення та адаптації продуктів.

Ця концепція передбачає не лише розробку нових фінансових інструментів, а й їх впровадження та поширення на ринку з метою підтримки економічної безпеки підприємств в умовах реінтеграції. Основна мета полягає в створенні таких фінансових інструментів, які б враховували особливості регіонів, що відновлюються після конфлікту, та сприяли б їхньому стабільному економічному розвитку. Розглянемо кілька областей (рис. 2) у період до 2022 року, які потребували процесу реінтеграції.

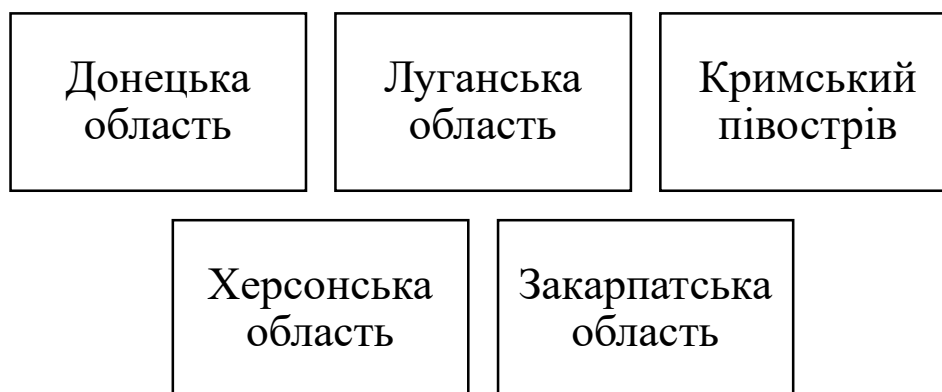

Рис. 2. Регіони України, що потребують процесу реінтеграції

Отже, Донецька область –це регіон, який переживає значні виклики через військовий конфлікт на сході України. Велика частина області під контролем невідконтрольних угруповань, що ускладнює відновлення економіки та інфраструктури. Луганська область, як і Донецька область, також стикається з наслідками військового конфлікту та потребує відновлення. Внаслідок анексії, Кримський півострів залишається поза контролем України. Реінтеграція цього регіону стане важливим завданням для України у майбутньому. Херсонська область, що межує з Кримським півостровом, також може постраждати від наслідків конфлікту та потребує уваги щодо майбутнього розвитку.

Закарпатська область була включена до дослідження через специфічні виклики, що потребують уваги та реінтеграції. Основні критерії вибору цього регіону включають: багатонаціональний склад населення, історичний контекст, геополітичне положення, економічні фактори, соціальні виклики, інфраструктурні потреби, політичні аспекти та соціокультурні питання. Ця область має багатонаціональний склад населення, зокрема значні угорські, румунські, словацькі, та ромські громади. Це створює унікальні виклики та потреби у соціальній інтеграції та збереженні етнічної гармонії. Крім цього Закарпатська область є одним з економічно менш розвинених регіонів України, з високим рівнем безробіття та низьким рівнем доходів населення, що робить його важливим об'єктом для дослідження ефективних економічних стратегій і програм кредитування. Крім того, політичні рухи за автономію, високий рівень міграції та багатокультурність регіону вимагають специфічних підходів у питаннях економічного розвитку.

Ретельний аналіз регіонів, що реінтегруються, виявив значні виклики, такі як висока невизначеність, пошкоджена інфраструктура та слабке інституційне середовище. Це підкреслює потребу в кредитних продуктах, які б могли адаптуватися до цих викликів, забезпечуючи фінансову підтримку, необхідну для відновлення.

Розглянемо досвід країн, які зазнали подібних викликів, який може бути корисним для використання в контексті України.

Сполучені Штати мають програми, такі як програма кредитування Small Business Administration (SBA), яка надає гарантії кредитів для малих підприємств, що допомагає зменшити ризики для банків та забезпечує доступність кредитів для підприємств. SBA має різноманітні програми кредитування, такі як програма 7(a), програма мікропідприємств та інші, які відповідають різним потребам та обставинам підприємств. надає підприємствам консультації та навчальні ресурси з управління бізнесом, фінансового планування та інших аспектів підприємництва. Крім цього, вона зосереджена на

підтримці вразливих груп підприємців, таких як жінки, ветерани та міноритарні підприємства.

У Європейському Союзі існують програми гарантійного кредитування, які надають гарантії банківським кредитам для МСП. Наприклад, програма COSME (Programme for the Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises) надає гарантії для кредитів та лізингу для МСП.

Міжнародні фінансові інституції, такі як Світовий банк та Міжнародний валютний фонд, зазвичай надають фінансову підтримку країнам у відновленні економіки та підтримці бізнесу під час кризових ситуацій.

Деякі країни Європи, такі як Німеччина та Нідерланди, мають гарантійні фонди, які надають гарантії для кредитів підприємствам у випадку невиконання. Це зменшує ризики для банків та стимулює кредитування.

У країнах розвитку існують програми мікрофінансування, такі як програма Grameen Bank у Бангладеш, яка надає невеликі кредити та фінансову підтримку для малих підприємців та малозабезпечених груп населення.

Використання таких прикладів надало ідею концепції моделі розробки та впровадження адаптивних кредитних продуктів, яка може бути корисною для підприємств у реінтегрованих регіонах (рис. 2).

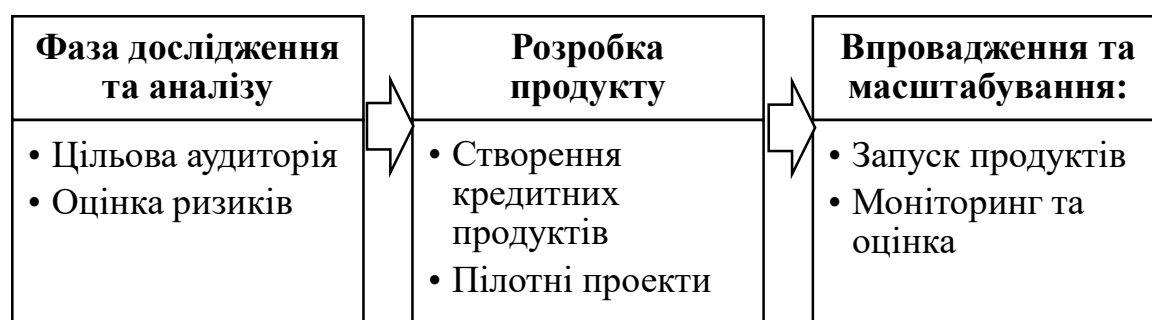

Рис. 3. Модель розробки та впровадження адаптивних кредитних продуктів

На рис. 3 представлена модель розробки та впровадження адаптивних кредитних продуктів. Ця модель представляє стратегічний підхід, який передбачає створення фінансових продуктів, що можуть змінюватися відповідно до потреб та умов ринку. Що в свою чергу потрібно для забезпечення фінансової

підтримки для різних сегментів клієнтів, враховуючи їхні індивідуальні потреби, здатність до сплати та нестабільні економічні умови. Таким чином ця модель може стати важливим інструментом для забезпечення фінансової стабільності, підтримки підприємництва та ефективного управління ризиками в сучасному фінансовому середовищі.

Таким чином, запропонована модель допоможе забезпечити систематичний підхід до розробки та впровадження кредитних продуктів, адаптованих до умов реінтегрованих регіонів, забезпечуючи їхню фінансову підтримку і сприяючи економічному зростанню.

В контексті використання моделі розробки та впровадження адаптивних кредитних продуктів можна запропонувати три основні майбутні концепції, зокрема: кредити з пониженими ставками, гнучкі лінії кредитування та гарантії кредитів (рис.3).

Кредити з пониженими ставками	Гнучкі лінії кредитування	Гарантії кредитів
<ul style="list-style-type: none"> • Запропоновано для стимулювання інвестицій в основний капітал • стимулювання економічну активність та розвиток бізнесу, особливо в тих секторах, які важливі для розвитку конкретного регіону або економіки в цілому. 	<ul style="list-style-type: none"> • Надаються для покриття обігового капіталу, з можливістю адаптації під змінні потреби бізнесу • для клієнтів, які потребують доступу до фінансових ресурсів у випадках необхідності, але не хочуть брати позики на весь доступний їм ліміт одразу 	<ul style="list-style-type: none"> • дозволяють зменшити ризики для кредиторів і забезпечити додатковий захист для них • сприяють залученню більш великих сум кредитів під більш низькі відсоткові ставки

Рис. 3. Концепція майбутніх кредитних продуктів для реінтегрованих регіонів

Поєднання моделі розробки та впровадження адаптивних кредитних продуктів з цими трьома концепціями може створити потужний інструмент для підтримки підприємств у реінтегрованих регіонах. Для цього потрібно буде

пропонувати спеціальні кредитні продукти зі зниженими процентними ставками для підприємств у реінтегрованих регіонах. Це може стимулювати економічну активність та інвестиції у цих регіонах. Враховувати потреби та можливості підприємств у цих регіонах при розробці конкретних умов кредитування, таких як гнучкі умови погашення та підтримка спеціальних галузей. Надавати підприємствам можливість доступу до гнучких ліній кредитування, де вони можуть використовувати кошти лише тоді, коли це потрібно, і погашати їх в межах своїх можливостей. Забезпечити гнучкість у використанні цих ліній кредитування, щоб вони відповідали різноманітним потребам та обставинам підприємств. Забезпечити додатковий захист для кредиторів шляхом надання гарантій кредитів для позики підприємствам у реінтегрованих регіонах.

Ці три концепції можуть доповнювати одна одну та сприяти розвитку підприємницької діяльності та економічному зростанню в реінтегрованих регіонах.

Висновки даного дослідження підкреслюють важливість розробки адаптивних кредитних продуктів для підприємств у реінтегрованих регіонах України, аналізуючи економічні, соціальні та юридичні виклики, з якими стикаються ці регіони. Дослідження виявило необхідність створення фінансових інструментів, які б враховували місцеві ризики та потреби, а також зміцнення інституційного середовища і законодавчої бази для забезпечення стабільності та прозорості кредитування.

Перспективи подальших робіт у цьому напрямку включають детальний аналіз міжнародного досвіду в кредитуванні підприємств у пост-конфліктних регіонах, що може допомогти в розробці більш ефективних стратегій кредитування, заснованих на успішних практиках інших країн. Також слід звернути увагу на створення спеціалізованих установ для технічної підтримки та навчання місцевих органів влади, щоб забезпечити впровадження і використання нових кредитних продуктів ефективно та відповідно до потреб регіону. Окрім

цього, важливим аспектом є розробка гнучких кредитних умов, які дозволяють підприємствам адаптуватися до змінюваних економічних умов.

Перелік використаних джерел

1. D. Skidmore, D. Wessel, E. Asdourian (2022). *Financing and governing the recovery, reconstruction, and modernization of Ukraine*. BROOKINGS. URL: <https://www.brookings.edu/articles/financing-and-governing-the-recovery-reconstruction-and-modernization-of-ukraine/> (дата звернення: 30.04.2024).

2. D. Romanovych (2022). *Post-war Reconstruction: Case Studies*. KPMG. URL: <https://kpmg.com/ua/en/home/insights/2022/12/post-war-reconstruction-of-economy-case-studies.html> (дата звернення: 30.04.2024).

3. A. Rodríguez-Pose, F. Bartalucci (2022) *Towards achieving 'strategies of gain' in post-war Ukraine*. Vox Ukraine. URL: <https://voxukraine.org/u-poshukah-strategij-uspihu-v-pislyavoyennij-ukrayini> (дата звернення: 30.04.2024).

4. A. Alkebsi, K Bettcher (2023). *The Coming Transformation of Ukraine*. Center for International Private Enterprise (CIPE). URL: <https://www.cipe.org/newsroom/the-coming-transformation-of-ukraine/> (дата звернення: 30.04.2024).

References

1. D. Skidmore, D. Wessel, E. Asdourian (2022). *Financing and governing the recovery, reconstruction, and modernization of Ukraine*. BROOKINGS. URL: <https://www.brookings.edu/articles/financing-and-governing-the-recovery-reconstruction-and-modernization-of-ukraine/>

2. D. Romanovych (2022). *Post-war Reconstruction: Case Studies*. KPMG. URL: <https://kpmg.com/ua/en/home/insights/2022/12/post-war-reconstruction-of-economy-case-studies.html>

3. A. Rodríguez-Pose, F. Bartalucci (2022) *Towards achieving 'strategies of gain' in post-war Ukraine*. Vox Ukraine. URL: <https://voxukraine.org/u-poshukah-strategij-uspihu-v-pislyavoyennij-ukrayini>

4. A. Alkebsi, K Bettcher (2023). *The Coming Transformation of Ukraine*. Center for International Private Enterprise (CIPE). URL: <https://www.cipe.org/newsroom/the-coming-transformation-of-ukraine/>